

Samenleven is samenwerken.

Verkiezingsprogramma 2022 - 2026

CDA Schouwen - Duiveland

CDA

*"Het CDA is een brede christendemocratische
volkspartij, geworteld in alle lagen van de
samenleving. De partij vindt haar inspiratie in het
evangelie. Het CDA staat voor waardigheid van ieder
mens. "*

CDA Schouwen-Duiveland Verkiezingsprogramma gemeenteraadsverkiezingen 2022 - 2026

Ten geleide

Voor u ligt het programma voor de gemeenteraadsperiode 2022-2026

Bij de totstandkoming van dit programma hebben wij organisaties en inwoners, die deskundig zijn op een bepaald terrein, betrokken. Het CDA-rapport "Zij aan Zij", dat als leidraad gediend heeft, vertelt het verhaal van een samenleving die op een meer coöperatieve wijze kan worden ingericht.

Het CDA is een brede christendemocratische volkspartij, geworteld in alle lagen van de samenleving. De partij vindt haar inspiratie in het evangelie. Het CDA staat voor waardigheid van ieder mens.

Bij ons staat de gemeenschap centraal, niet de staat en niet het individu. De CDA-visie op de maatschappij uit zich in het Rentmeesterschap, Solidariteit, Gespreide verantwoordelijkheid en Publieke gerechtigheid. Daarvoor zetten we ons in, wetend dat het een grote uitdaging is om dat waar te maken. Het Zij aan Zij-rapport vermeldt dat deze uitgangspunten steeds nieuwe lading en levenskracht hebben gekregen en krijgen.

De gespreide verantwoordelijkheid komt tot uiting in het door het CDA geïntroduceerde "Right to Challenge". De kern van deze aanpak is dat een groep (georganiseerde) bewoners taken van gemeenten kunnen overnemen als zij denken dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan.

Het CDA streeft naar het bouwen van meer betaalbare woningen voor jong en oud en het beschermen van de natuur en het landschap van ons mooie eiland alsmede naar het versterken van de lokale economie en het ondersteunen van de ondernemers.

Het CDA wil dat woningen weer betaalbaar worden voor starters, zodat jongeren hier ook kunnen blijven wonen. Het CDA is een betrokken en lokaal gewortelde partij met zicht op de belangen in ieder dorp. Het CDA staat voor een open en transparante bestuurscultuur.

Veel gaat al goed in onze gemeente, maar er moet ook nog veel gebeuren om de gemeentelijke klimaatdoelstellingen te halen. De economie van de toekomst is immers een duurzame economie.

Het CDA streeft naar een duurzame balans tussen mens, milieu en een gezonde economie en wil bij besluiten de belangen van toekomstige generaties mee laten wegen. Wij noemen dit rentmeesterschap. Mensen zijn geroepen tot zorg voor natuur en cultuur en het creatief doorgeven wat van waarde is.

Het takenpakket van de gemeente zal de komende jaren alleen maar verder toenemen. Denk hierbij aan onderwerpen als omgevingswet, energietransitie, wonen en ruimtelijke ordening.

Dat zal niet alleen een grote impact hebben voor veel mensen, maar ook voor het gemeentelijk huishoudboekje.

Het programma beschrijft de belangrijkste zaken waarop het CDA zich de komende vier jaar wil richten. Als u zich daarin kunt vinden, stem dan op één van onze CDA kandidaten.

Het bestuur

Inhoud.

Ten geleide

1. Wonen
2. Economie, duurzaamheid en klimaat
3. Recreatie en toerisme
4. Landbouw en visserij
5. Zorg voor elkaar
6. Gezondheidszorg
7. Sport
8. Onderwijs
9. Cultuur en erfgoed
10. Veiligheid
11. Gemeente van en voor u

1. Wonen.

Naar een vitale woningmarkt op Schouwen-Duiveland

Thuis zijn en zich thuis voelen is een belangrijk thema van de komende jaren, want in een woelige wereld neemt de behoefte aan een thuis alleen maar toe. In een goed functionerende woningmarkt zijn de woningen betaalbaar en divers en hebben mensen de keuze op zichzelf te gaan wonen, samen te gaan wonen, een gezin te starten, of kleiner te gaan wonen en te verhuizen.

Er is een sterke behoefte aan (levensloopbestendige) woningen op alle kernen van Schouwen-Duiveland, vanwege binding aan de kern waar men opgroeit of al zijn hele leven woont.

Er is een toenemende trek vanuit verstedelijkt gebied naar het platteland. COVID-19 heeft dit effect versterkt, werken gebeurt meer vanuit huis en op afstand.

Door een aantrekkelijk vestigingsklimaat liggen op Schouwen-Duiveland enorme kansen om met een onderscheidend woningaanbod goed wonen voor de komende generatie te realiseren.

De uitdaging voor de woningmarkt op Schouwen-Duiveland is dat veel inwoners op dit moment niet uit hun huidige woning weg kunnen, omdat het beschikbare aanbod van woningen voor hen vaak niet financieel haalbaar is of niet geschikt is. De doorstroming voor onze inwoners moet weer op gang komen.

Beleidsvoornemens.

1. Jongeren moeten op Schouwen-Duiveland kunnen blijven wonen. Het is van belang dat er voldoende betaalbare woningen voor jongeren zijn. Initiatieven voor tijdelijke huisvesting en starterwoningen worden bevorderd. In samenspraak met jongeren, Zeeuwend en dorpsraden worden nieuwe woonconcepten ontwikkeld.
2. Op Schouwen-Duiveland bouwen we in iedere kern naar behoefte. Zowel voor starters, doorstromers als voor de 3e levensfase.
3. Bij het toewijzen en verkopen van nieuwbouwwoningen krijgen de eigen inwoners gedurende een bepaalde termijn voorrang (bijvoorbeeld de eerste 6-8 weken dat een nieuwbouwhuis wordt aangeboden). De gemeente moet daarvoor afspraken maken bij de uitgifte van de grond. Daarbij kan een doelgroepenverordening worden opgesteld. Hierdoor kunnen nieuwe huizen blijvend beschikbaar blijven voor een bepaalde doelgroep, zoals bijvoorbeeld jongeren.
4. Doorstroming op de woningmarkt kan deels worden bereikt door het bouwen van woningen met zorg; initiatieven zoals een 'knarrenhof', generatiehofjes en woningen, waar men tot op zeer hoge leeftijd zelfstandig in kan blijven wonen (Vivalib-woningen) worden gestimuleerd.
5. Er komt een extra budget beschikbaar voor woningbezitters om hun woningen te verduurzamen en/of levensloop geschikt te maken.
6. Inwoners krijgen meer ruimte om zelf invulling te geven aan hun leefomgeving. Initiatieven (Right to Challenge, een vorm van meedoen en gemeentelijke taken in eigen hand nemen) worden actief bevorderd. Daartoe kunnen gemeentelijke contactpersonen/coördinatoren ondersteuning bieden.
7. De gemeente gaat actief haar grondposities inzetten voor woningbouw en/of (her)ontwikkeling van de kernen. Met name moet de gemeente proactief initiatieven ontplooiën, die door de markt niet worden opgepakt. Denk aan initiatieven voor jongeren, starters en ouderen met een kleine beurs.

8. In iedere kern op Schouwen-Duiveland vindt jaarlijks een evaluatie plaats naar de (onderbouwde) behoefte aan sociale huurwoningen. Betaalbare huurwoningen dienen in voldoende mate beschikbaar te blijven. Verbetering van de bestaande woningvoorraad blijft noodzaak. Daartoe maakt de gemeente prestatie afspraken met woningcorporaties. De dorpsraden en andere belanghebbenden worden daarbij betrokken. Bij de herijking van de woningmarktanalyse wordt vooraf in kaart gebracht welke de totale woningbehoefte in een kern is. Inwoners, dorpsraden, Zeeuwend en marktpartijen worden daarbij betrokken. Kortom: het CDA pleit voor een nieuwe woonvisie.

9. Kernen die vanuit de dorpsvisie een visie op wonen willen ontwikkelen kunnen daarvoor aanspraak maken op begeleiding vanuit de gemeente.

10. Inbreidingslocaties mogen te allen tijde voor woningbouw worden bestemd en wel voor permanente bewoning.

11. De gemeente zet in kernen een actief (aankoop)beleid in met betrekking tot ernstig vervallen panden of gaten in de bebouwing die een negatief effect hebben op de woonomgeving.

12. Het al bestaande beleid, dat in de dorpskernen geen huizen als tweede woning mogen worden verkocht, moet goed gehandhaafd worden. Permanente bewoning is vereist.

13. Bij “wonen” behoort ook een goede infrastructuur. Die is in en rond Zierikzee problematisch. Het CDA wil een extra ontsluitingsroute om de stad in en uit te gaan.

14. Het parkeerbeleid is buitengewoon ingewikkeld. Er is sprake van een dynamische ontwikkeling die permanent gevolgd en zo nodig bijgesteld moet worden.

2. Economie, duurzaamheid en klimaat.

Het CDA streeft naar een eerlijke economie. Dat betekent dat iedereen de kans moet krijgen met zijn talenten een inkomen te verwerven. Het CDA wil ervoor zorgen dat de gemeente voorwaardenscheppend beleid voert tot het bereiken van een goed economisch klimaat. In onze gemeente zijn recreatie, de dienstensector, landbouw en visserij en de industriële bedrijven van groot belang voor de welvaart en werkgelegenheid.

Het CDA vindt dat er ruimte moet zijn voor innovatie en dat er tegelijk rekening wordt gehouden met de leefomgeving. De innovatie zal, wat het CDA betreft, gepaard moeten gaan met activiteiten die duurzaamheid bevorderen. Het CDA is van mening dat de gemeente lokale ondernemers, waar mogelijk, een kans moet geven. Ondernemers moeten de ruimte krijgen om zelf nieuwe initiatieven te ontplooiën. De gemeente zal tevens in gesprek moeten gaan over investeren in opleidingen van toekomstig personeel, het beschikbaar stellen van stage- en leerplekken, het aanstellen van mensen met een beperking en het investeren in innovatie. Goed rentmeesterschap is een pijler van het CDA.

Het CDA committeert zich aan de landelijke eisen van CO-2 reductie om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Rentmeesterschap is niet alleen behouden wat van waarde is, maar het is juist een drijfveer om ambitieuze, tevens haalbare doelstellingen te formuleren in de energietransitie, de CO-2 reductie. Bij het veranderen van energiebron (=energietransitie) sluit het CDA zich aan bij initiatieven van bewoners, instellingen en ondernemers en moedigt dit proces aan (gespreide verantwoordelijkheid).

Het CDA vindt dat iedereen in de energietransitie mee moet kunnen doen. Ook vindt het CDA dat de inwoners er voordeel van moeten kunnen behalen en dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen.

Beleidsvoornemens.

1. Om de toekomstige energiebehoeften (opwekking en gebruik) door en voor huishoudens en ondernemers zeker te stellen is er een groot transformatorhuis nodig: het 150 KVA (kilo volt Ampère) Station. De keuze voor de locatie van het nieuwe KVA station dient op zeer korte termijn te geschieden. De bestemmingsplanprocedure en de uitvoering dienen voortvarend te worden opgepakt.
2. De gemeente moet volgens het CDA dringend op zoek gaan naar alternatieve mogelijkheden in de energietransitie (opslag van energie, gebruik van waterstof, aardwarmte en een getijdencentrale).
3. Regionale energiecoöperaties voor schone energie worden gestimuleerd, hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van lokale expertise. Onze inwoners moeten als eerste financieel kunnen deelnemen en van het rendement kunnen genieten. We streven naar 50% eigendom.
4. In de gemeente Schouwen-Duiveland wordt minimaal net zo veel energie duurzaam opgewekt, als er wordt gebruikt (Energienutraal in 2040).
5. Isolatie bevorderen. Daarvoor is geld vrijgemaakt in een fonds voor huiseigenaren met een woning van voor 1975. Een lager energieverbruik is een effectieve manier om CO-2 reductie te krijgen.
6. Het CDA wil dat zonnepanelen vooral op daken geplaatst worden, vooral daken van schuren, van scholen, woningen, en anders bijvoorbeeld op water, op afgedekte vuilstortplaatsen (Serooskerke), bij windmolenpark Krammer, langs dijken, op de Roggeplaat onderdeel van de Oosterscheldekering enzovoort, zo veel mogelijk landschappelijk ingepast. Om dit te bereiken werkt de gemeente samen met het Waterschap. Het CDA is tegen zonnepanelen op goede landbouwgrond.

7. De gemeente moet zelf het goede voorbeeld geven door energieverbruik te verminderen en duurzaamheid op te nemen in het aanbestedingsbeleid. Op de daken van de gemeentelijke gebouwen dienen zo veel als mogelijk is zonnepanelen gelegd te worden. Bij het verstrekken van bouwvergunningen en bij de herinrichting van bedrijven moet opgenomen worden dat het geheel energie neutraal moet worden.

8. Het CDA stelt voor dat de gemeente in de openbare ruimte en bij de herinrichting van de openbare ruimte, bomen plant. Het doel is in 4 jaar tijd voor iedere inwoner een nieuwe boom geplant te hebben. Dit kan opgenomen worden in het groenbeheersplan. Het zouden (bij scholen) fruitbomen kunnen zijn. Gedacht kan ook worden aan een bos, zoals bijvoorbeeld een herdenkingsbos bij Slot Moermond. Het is goed voor een groene omgeving en gaat bij warm weer verhitting tegen.

9. Regenwater moet zoveel mogelijk opgevangen worden om te worden hergebruikt in tijden van droogte.

10. Reinigingsdienst en de riolering zijn in goede handen bij de gemeente. Bij herinrichting moet de riolering aangepast worden aan extreme regenval.

11. Het CDA is van mening dat de kosten van grofvuilinname collectief gedragen moeten worden teneinde vervuiling van het landschap tegen te gaan. Wij willen het gratis kunnen brengen van afval naar de reinigingsdienst voor particuliere inwoners handhaven.

12. Het CDA staat achter het feit dat de gemeente de Bedrijven Investeringszones (BIZ) blijft stimuleren en financieel ondersteunen.

3. Recreatie en toerisme.

Recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers van de economie op Schouwen-Duiveland. Veel van onze voorzieningen, zoals winkels en restaurants, zijn beschikbaar dankzij het toerisme. Dat draagt bij aan het goede verblijfsklimaat dat we op Schouwen-Duiveland hebben. Door grote drukte kan er voor inwoners ook enige mate van hinder ontstaan. Kwaliteit gaat voor kwantiteit. Om waardevol toerisme te behouden en verder te ontwikkelen is het van belang dat bedrijven blijven investeren op kwaliteitsverbetering en verduurzaming. Initiatieven hiertoe ondersteunen we. Spreiding van de gasten, niet nog meer in het hoogseizoen, maar wel inzetten op het voor- en naseizoen, dat wil het CDA stimuleren.

Er is een gevarieerd aanbod in verblijf- en dagbesteding, divers in kwaliteit en kwantiteit. Verduurzaming is een uitdaging voor de komende jaren om tot een toekomstbestendige bedrijfstak te komen met aansluiting aan de markt. De kustvisie wordt door het CDA onderschreven en kan als leidraad dienen voor de sector, echter niet strikter gehanteerd dan bij de andere gemeenten aan de kust. De balans tussen natuur en ondernemerschap moet bewaard worden.

Het CDA wil meewerken aan de ontwikkeling van duurzame recreatiebedrijven: bedrijven die energieneutraal moeten worden.

Het CDA is voor het uitruilen van eenheden van verouderde bedrijven ten behoeve van bedrijven die willen uitbreiden. In dat kader wil het CDA meewerken aan snelle procedures zodat recreatiebedrijven kunnen inspelen op de veranderende markt.

Er is veel personeel nodig, dat betekent dat er ingezet moet worden op goede scholingsmogelijkheden en huisvesting voor seizoen werkers en permanente bewoning.

De aanwezigheid van extra mensen tijdens het hoogseizoen stelt hoge eisen aan de veiligheid die alleen maar gegarandeerd kan worden als de politie, de brandweer en de medische zorg daar voldoende op kunnen inspelen.

Beleidsvoornemens.

1. Verduurzaming van recreatieve bedrijven stimuleren.

2. Inspelen op de snel wisselende markt door procedures niet onnodig te vertragen. Modernisering en kwaliteitsverbetering van bedrijven mogelijk maken door uitrui van eenheden.

3. Scholing en huisvesting om personeel op te leiden en te binden aan ons eiland.

4. De gemeente blijft de Stichting Eilandmarketing Schouwen-Duiveland (SESD) en de Agenda Toerisme ondersteunen.

4. Landbouw en visserij.

Van oudsher spelen landbouw en visserij een belangrijke rol op Schouwen-Duiveland. Deze sectoren zijn van groot belang voor de voedselvoorziening. De landbouw is een beeldbepalende drager van onze economie. De landbouw verzorgt voor het overgrote deel de inrichting en aankleding van het landschap met afwisselende gewassen op de landerijen en met het aanleggen van akkerranden. Door de combinatie wordt de biodiversiteit verhoogd en ziet het landschap er aantrekkelijk uit!

De boeren staan onder grote druk door steeds weer veranderende regels en een toename van de eisen waar ze aan moeten voldoen. Vooral jonge ondernemers die nog aan het begin staan van hun werkzame leven, wordt de lust om boer te worden ontnomen. Door schaalvergroting van bedrijven ontstaat de behoefte om bedrijfsgebouwen uit te breiden. Die ruimte moet er komen in overleg met de gemeente.

Het is duidelijk dat het veranderende klimaat van invloed is op de landbouw. Er zullen aanpassingen aan de teelt van de gewassen noodzakelijk zijn.

Een strategische opdracht is het beheer van de zoetwatervoorziening. Daarom is een opslag van zoetwater noodzakelijk. Het CDA beijvert de dialoog met de gebruiker, om te komen tot permanente toegang, mede in overleg binnen het OZO (Overleg Zeeuwse Overheden) tot zoet water. Dit is om een gelijkwaardige positie voor de agrariërs in onze gemeente te creëren t.o.v. agrariërs in naburige gemeenten.

De schaalvergroting kan ook leiden tot leegstand van boerderijen. Daar wil het CDA de rood voor rood regeling stimuleren ten behoeve van burgers die besluiten in het buitengebied aan de randen van woonkernen te willen wonen. Het concept 'het boerenerf' betekent meerdere bewoners het perceel laten bewonen. Het mag niet leiden tot beperkingen in de uitoefening van het landbouwbedrijf.

Beleidsvoornemens.

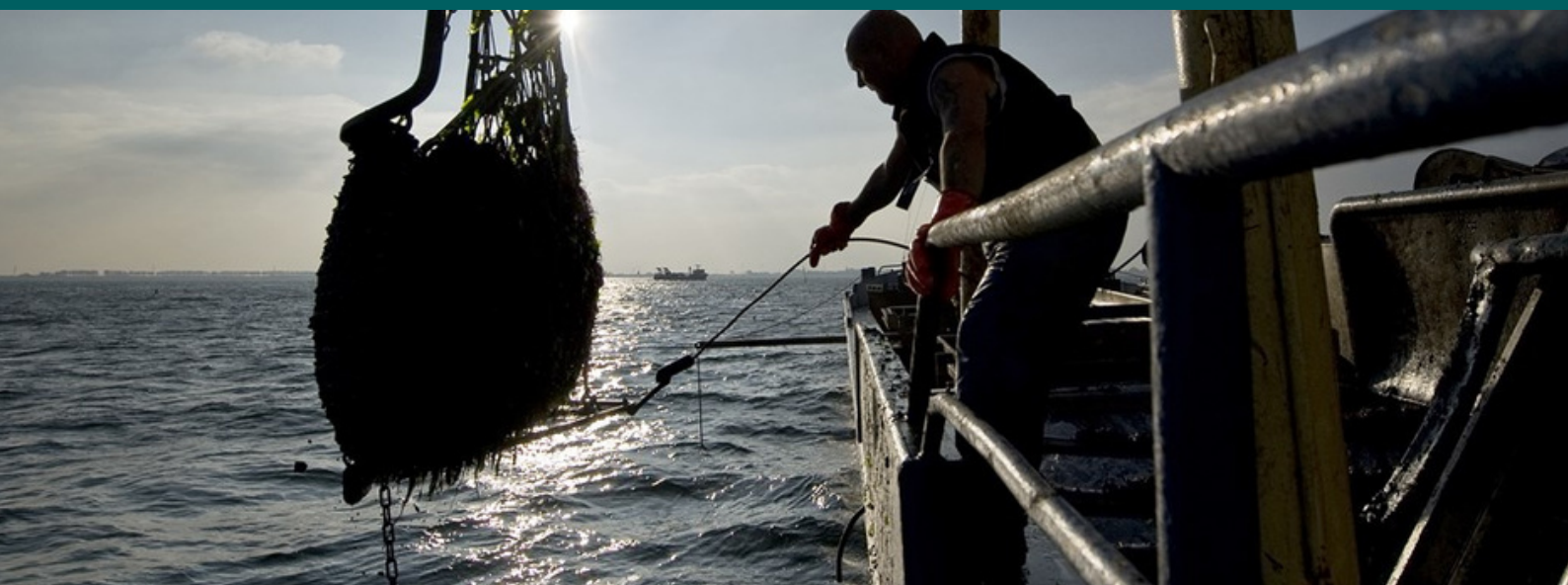
1. Het CDA zet zich in voor een goede en toekomstbestendige zoetwatervoorziening. Hierbij is het streven dat er in de komende 4-8 jaar voldoende zoet water beschikbaar is.

2. Bestaande bedrijven met intensieve veehouderij zijn gehouden aan landelijke wet- en regelgeving. Het CDA wil alleen uitbreiding in ruimte toestaan, als het dierenwelzijn dat vereist, maar geen uitbreiding in het aantal dieren. Nieuwe vestigingen in onze gemeente, met veel recreatie in het agrarisch gebied, zijn niet welkom. Maar wij vinden dat bij schaalvergroting van de overige bedrijven de ondernemers de ruimte moeten krijgen om hun bedrijfsgebouwen uit te breiden.

3. De landbouw is een vitale sector voor de eilandelijke economie en door het stimuleren van innovatieve projecten en het ontwikkelen van alternatieve verdienmodellen zoals een pilot van zilte producten, blijft de landbouw een sector die er toe doet.

4. Het CDA wil dat de gemeente zich inspant om de boeren van ons eiland bij te staan bij het werken aan een duurzame agrarische sector met een goed verdienmodel. Hierbij kunnen Nieuwe Economische Draggers van groot belang zijn.

5. Het CDA zet zich in op het beschikbaar houden en krijgen van voldoende visserijgronden in de Grevelingen, de Oosterschelde en de Krammer.

5. Zorg voor elkaar.

Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdwet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Participatiewet. De invoering van de Wet Langdurige Zorg heeft als gevolg dat de gemeente verantwoordelijk is voor de samenwerking tussen de huisartsen. Deze maatschappelijke veranderingen hebben vergaande consequenties. De gemeente staat dichterbij de burgers dan de Rijksoverheid en kan daardoor beter maatwerk leveren, dat was de gedachte die deze veranderingen in gang heeft gezet. Noodzakelijke ondersteuning voor kwetsbare mensen kan beter en effectiever worden georganiseerd als er ook gebruik wordt gemaakt van de eigen kracht van burgers en hun eigen netwerk. De zorg verschuift dan naar gezin, familie en mantelzorg. De zorgvraag van de kwetsbare burger, jong of oud, staat centraal en is bepalend voor de ondersteuning. Die ondersteuning moet laagdrempelig zijn, toegankelijk voor alle burgers en moet passend worden geleverd; maatwerk is het belangrijkste.

Wat betreft de jeugdzorg: In IJsland werken sportverenigingen, scholen, ouders en vrijwilligers samen in een preventiemodel waardoor jongeren minder gebruik maken van drank en sigaretten. De uitkomsten van het Trimbos instituut (doet onderzoek naar o.a. verslavingszorg en is positief over het IJslands preventiemodel) zijn daarbij leidend.

Een ander probleem voor kinderen is een relatiebreuk van de ouders. Helaas lukt het niet alle ouders op een goede manier uit elkaar te gaan. Ernstige conflicten zijn schadelijk voor kinderen en ouders. Maatschappelijk kunnen hieruit hoge kosten voor de gemeente voortvloeien, zoals bijstand en huursubsidie. De gemeente zou inwoners kunnen informeren waar zij hulp kunnen vinden in deze periode. Dit zal de omstandigheden kunnen verzachten voor de kinderen, maar ook de kosten voor de gemeente kunnen terugdringen en misschien ook de scheiding kunnen voorkomen.

Beleidsvoornemens.

1. Het CDA vindt dat iedereen, elke kwetsbare burger, met een hulpvraag, de toegang tot voorzieningen moet weten te vinden. Er dient bij de gemeente een aanspreekpunt te zijn waar iedereen met een ondersteuningsvraag terecht kan. "Meedenkers" van de gemeente moeten ingeschakeld worden.
2. De probleemjongeren zijn niet altijd in beeld bij de gemeente en gespecialiseerde hulp inkopen is vaak een probleem. De school kan tijdig problemen signaleren en een schakel zijn tussen onderwijs en jeugdzorg. Voor de groep die niet meer naar school gaat, tot 23 jaar, geldt dat zij gevolgd moeten worden om te voorkomen dat ze tussen wal en schip vallen. Het CDA wil dat de benodigde hulp ingehuurd kan worden, ook buiten de gemeente of provincie.
3. Het hebben van schulden is een ontwrichtende gebeurtenis in een mensenleven en kan veel leed veroorzaken. Het CDA wil inzetten op het samenbrengen van partijen zodat grote schulden met veelal bijbehorende grote problemen kunnen worden voorkomen.
4. Vluchtelingen en asielzoekers moeten de gelegenheid krijgen een thuis te vinden op ons eiland.
5. Het IJslands preventiemodel wordt ingezet om het middelengebruik bij jongeren op Schouwen-Duiveland terug te dringen.
6. Het CDA pleit voor specifieke aandacht en nauwe samenwerking door hulpverlenende instanties voor kinderen in geval van (dreigende) echtscheiding.

6. Gezondheidszorg.

Het CDA vindt het van groot belang dat er goede eerstelijnsgezondheidszorg blijft op het eiland; zorg moet voor iedereen op redelijke afstand bereikbaar zijn en de aanrijtijden van ambulance en huisartsen mag de wettelijke norm niet overschrijden. Om de eerstelijnszorg op peil te houden zijn meer huisartsen en is meer zorgpersoneel nodig. De gemeente moet ruimhartig faciliteren bij het toekennen van de mogelijkheid tot verbouw of nieuwbouw van praktijkgebouwen en de huisvesting van personeel.

We zijn voorstander om de dienstverlening van de HAP (Huisartsenpost voor de avond-, nacht- en weekenddienst) te behouden en ook de openingstijden te garanderen. Hetzelfde geldt voor de poliklinieken van het Admiraal De Ruijter Ziekenhuis. Goede bereikbaarheid van de zorg is voor de inwoners en onze gasten van groot belang. Het openen van een apotheek voor bezoekers van het ADRZ (Meditheek) is niet in het belang van de apotheekhoudende huisartsen, daar is het CDA tegen. Om de huidige lokale huisartsenpraktijken te behouden in de dorpen is de apotheek belangrijk, zowel economisch als voor de doorlopende dienstverlening.

E-health in woonhuizen moet gestimuleerd worden, dat maakt dat mensen veel langer thuis kunnen blijven wonen. Als dat huis vervolgens niet meer geschikt is of mensen vereenzamen, moet het verhuizen naar een geschikte woonvorm gestimuleerd worden, bijvoorbeeld een gemengde woonvorm: ouderen met jongeren samen.

Voor de jeugdzorg dient een regio overschrijdende aanpak gerealiseerd te worden. Het CDA wil dat er niet bezuinigd wordt op jeugdzorg en dat de mogelijkheid om specialistische zorg in te huren, ook buiten het eiland, vergoed wordt. Voorkomen is beter dan genezen en daarom pleit het CDA voor preventieve maatregelen:

- *Meer bewegen voor jongeren en ouderen.*
- *Schoolzwemmen moet gesubsidieerd blijven.*
- *Gezonde snacks op school; overgewicht bij kinderen aanpakken.*
- *Eenzaamheid aanpakken door het bevorderen van ontmoetingsplaatsen zoals in dorpshuizen maar ook in lokale musea. De mogelijkheid voor een buurthuis in Poortambacht moet onderzocht worden.*
- *Inzet van sport- en jeugdcoaches om jongeren die dreigen te ontsporen weer op het goede pad te helpen.*
- *Aandacht voor positieve gezondheidszorg: het SMWO kan samen met senioren adviseurs en jeugd- en sportcoaches mensen activeren richting een gezonde leefstijl.*

Beleidsvoornemens.

1. Het CDA wil de HAP en de poliklinieken te Zierikzee behouden.
2. Huisvesting is een cruciaal onderdeel in het laten vestigen van meer huisartsen, tandartsen en zorgpersoneel.
3. Geen Meditheek in het ADRZ
4. Ontwikkeling van e-health
5. Ruime aandacht en budget voor de noden van de jongere die psychische problemen heeft. Hierbij zien wij een rol voor de inzet van jeugd- en sportcoaches.
6. Geen coffeeshops op het eiland, we willen niet het signaal afgeven dat we drugsgebruik normaal vinden.

7. Sport.

Sport, bewegen is goed voor ieder mens. Het draagt bij aan een gezonde levensstijl, het heeft een sociaal aspect en de verenigingen kunnen een rol spelen in het leven van vooral jonge mensen. In iedere klas kunnen kinderen zitten uit een gezin met geldzorgen. Om lid te worden van een sportclub of mee te gaan met een cultureel uitje, kunnen ze een aanvraag doen bij het Declaratiefonds van de gemeente. Dat fonds is belangrijk en moet goed gevuld blijven. Aanvullend kan men soms een beroep doen op de Stichting Leergeld of het Jeugdfonds sport en cultuur.

Jongeren die dreigen te ontsporen kunnen vaak met behulp van sportcoaches weer op het goede pad gebracht worden. Het CDA is voor vermindering van regels en vergunningen voor sportclubs, eigen initiatief moet ondersteund worden. Voor de sportverenigingen geldt dat ze niet draaiende gehouden kunnen worden zonder vrijwilligers. De gemeente moet het belang hiervan inzien en waar mogelijk stimulerende initiatieven ontplooiën ter ondersteuning van het vrijwilligerswerk.

Beleidsvoornemen.

1. Sporten in verenigingsverband voor jongeren moet gefaciliteerd worden met het oog op een gezonde levensstijl. Ook voor ouderen is sporten belangrijk, het bevordert hun welzijn.

8. Onderwijs.

Het CDA is groot voorstander van de vrijheid van onderwijs. Van oudsher is het CDA een partij die goed onderwijs voor jong en oud steunt. Scholen en onderwijs komen onder druk te staan als het aantal leerlingen daalt. De gemeente dient vanuit haar regierol een evenwichtig plan te maken om het onderwijsaanbod voor het primair onderwijs bereikbaar en betaalbaar te houden, zodanig dat het ook recht doet aan de vrijheid van onderwijskeuze. De ouders en het schoolbestuur zijn hierin leidend. Een consequentie van concentratie van onderwijslocaties is dat er schoolvervoer moet worden geregeld.

Onderwijs opent de poort waarmee mensen de kans krijgen om zich te ontwikkelen en een zelfstandige positie in de maatschappij te bereiken. Cultuuronderwijs moet daar een essentieel onderdeel van uitmaken.

Schouwen-Duiveland heeft één school voor Voortgezet Onderwijs. Gevestigd in een nieuw schoolgebouw, voldoet de school aan de huidige onderwijs eisen. Ondanks dat het geen gemeentelijke taak is toe te zien op de kwaliteit van het onderwijs wil het CDA een bijzondere randvoorwaarde benoemen, namelijk de basisvaardigheid 'begrijpend lezen' en wil daarvoor extra geld inzetten. In de uitvoering ziet het CDA een samenwerking tussen de bibliotheek en het onderwijs.

Laaggeletterdheid is ook op Schouwen-Duiveland een aandachtspunt. Via de WMO en de bibliotheek kunnen mensen attent worden gemaakt op de mogelijkheid om taalvaardig te worden. De gemeente zal hiertoe het initiatief nemen. Getrainde vrijwilligers kunnen hierbij van belang zijn.

Het CDA juicht initiatieven van bedrijven toe die zelf een opleidingstraject opgezet hebben voor het opleiden van personeel.

Beleidsvoornemens.

1. Waar mogelijk en wenselijk kunnen basisscholen uitgroeien tot integrale Kindcentra. Ouders en Schoolbesturen zijn hierin leidend en niet de politiek.
2. Wij steunen initiatieven ter verbetering van “Begrijpend lezen”.
3. Laaggeletterdheid moet in beleidsvoornemens aandacht krijgen. De gemeente heeft een taak om mensen te stimuleren ‘taalmaatje’ te worden ter ondersteuning van mensen die laaggeletterd zijn.

9. Cultuur en erfgoed.

De maatschappelijke betekenis van cultuur, educatie en talentontwikkeling is groot. Het bepaalt mede onze identiteit wie we zijn en waar we als regio voor staan. Het zorgt voor verbinding en debat, voor plezier en kennisontwikkeling, voor verwondering en creativiteit. Zonder de tomeloze inzet van vrijwilligers geen cultuur op het eiland!

Het cultuurlandschap is gemaakt door mensenhanden en biedt een staalkaart van landschappen die door de eeuwen heen en onder vaak zware omstandigheden zijn ontstaan. Onze inwoners en bezoekers waarderen dit wat ons een gevoel van trots geeft.

De cultuursector is zwaar getroffen door de Coronacrisis, reden temeer om aan een culturele infrastructuur te werken die crisisbestendig en toekomstgericht is.

Voor de ontwikkeling van het cultuurveld is ruimte voor innovatie noodzakelijk, inhoudelijk: op het gebied van vrijwilligersbeleid en digitalisering zowel als ten aanzien van het leggen van verbindingen met andere organisaties en andere domeinen.

Wat het CDA ter harte gaat, is het begraafplaatsenbeleid. Ook op begraafplaatsen is sprake van erfgoed, dat van waarde is. Omdat het ingezette beleid van grafruiming steeds veel emoties oproept, denkt het CDA na over een onderzoek naar andere verantwoordelijken voor het beheer. Het is van groot belang dat begraven niet onbetaalbaar gaat worden voor diegenen, die daaraan hechten. Het beheer zou bijvoorbeeld overgedragen kunnen worden aan ideële stichtingen, lokale coöperaties van burgers of aan kerken.

Beleidsvoornemens.

1. Muziek maken zit in ons DNA, zowel in verenigingsverband als op één van de podia of in de kerk. Dat betekent dat er op de basisschool al moet worden begonnen met een leerlijn muziekonderwijs, zo nodig in samenwerking met de muziekschool. Ook Brogum heeft een plaats bij het bieden van een podium voor (jonge) muzikanten: de verbouwing wordt gesteund door het CDA.
2. Vrijwilligers zijn onmisbaar voor de cultuursector. Het vinden, werven en vasthouden van vrijwilligers is een toenemend probleem. Specifiek beleid hiervoor is noodzakelijk. De gemeente kan besturen ondersteunen met kennisontwikkeling.
3. Het Watersnoodmuseum heeft de potentie om zich te ontwikkelen tot een Nationaal Museum met internationale uitstraling. Die ontwikkeling wordt door het CDA ondersteund. Dat geldt ook het realiseren van een aanlegsteiger. Ook de andere musea op het eiland verdienen steun. Zij vertellen elk een onderdeel van wat we belangrijk vinden en willen bewaren voor de volgende generatie.
4. Jaarlijkse evenementen die dorpseigen zijn moeten worden ondersteund en er moet vanuit de gemeente een stimulerend beleid op gevoerd worden.
5. Schouwen-Duiveland is in het trotse bezit van veel monumenten. Om de eigenaars van die monumenten op een goede manier ter zijde te kunnen staan pleit het CDA voor een ambtenaar, die specifiek deskundig is op het gebied van monumenten.
6. Het CDA wil een onderzoek naar de mogelijkheid van het weghalen van het begraafplaatsenbeheer bij de gemeente om het vervolgens over te dragen aan stichtingen, coöperaties of kerken.

10. Veiligheid.

De inwoners van Schouwen-Duiveland moeten zich thuis beschermd en geborgen voelen. Een veilige gemeente vraagt om stevige maatregelen. Die maatregelen bestaan uit het zorgen voor een gevoel van veiligheid en zo mogelijk het tegengaan van criminaliteit. Dit geldt ook voor thema's zoals een veilige schoolomgeving, veilige fiets- en wandelpaden. We waarderen de wijkagent, ze zijn de oren en de ogen op ons eiland en moeten benaderbaar zijn. Ze spelen een belangrijke rol in het voorkomen van ongewenst gedrag en criminaliteit.

De brandweer is op ons eiland van levensbelang. De posten die er zijn moeten zo mogelijk gehandhaafd blijven. Er moet ingezet worden op het aantrekken van meer vrijwilligers.

Beleidsvoornemens.

1. De wijkagent moet op straat zijn werk doen en niet op kantoor.
2. De brandweer moet op sterkte blijven door het aantrekken van meer vrijwilligers.
3. Het CDA is van mening dat extra inzet van politie en brandweer nodig is in het hoogseizoen.
4. Het CDA zet zich in voor een goed netwerk van fiets- en wandelpaden op Schouwen-Duiveland en voor goed onderhoud ervan. De paden moeten waar nodig aangepast worden aan de e-bike om veiligheidsredenen. Scheiding van functies is soms nodig.
5. Voor een oversteek voor voetgangers en fietsers over de N59 in de buurt van de rotonde bij Bruinisse moet de gemeente blijvend aandacht vragen. Het mag een onderdoorgang of een eenvoudige brug worden. Het is beslist nodig voor de veiligheid van mensen, die daar willen oversteken.
6. Er is een betere en veiligere oversteek van voetgangers en fietsers nodig bij de grote rotonde bij Zierikzee.
7. Er moet een calamiteitenplan uitgewerkt worden voor de binnenstad van Zierikzee, waardoor gewaarborgd wordt dat de inwoners op een snelle manier de binnenstad kunnen verlaten.

11. Gemeente van en voor u.

Het CDA staat voor een bestuur dat weet wat er leeft in de gemeenschap. Dat betekent dat er soms problemen zijn, zoals de COVID epidemie, die vragen dat er regionale samenwerking plaatsvindt. Waar het om gaat is dat er kwaliteit geleverd wordt.

Beleidsvoornemens.

1. De gemeente is er voor de burgers en niet andersom. De gemeente is de afgelopen jaren opgezadeld met tal van extra taken zoals de zorgplicht voor maatschappelijke ondersteuning en de jeugdzorg. Het CDA wil dat de gemeente dienstbaar is aan de burger en de burger betrekt bij de ontwikkeling en de uitvoering van beleid.

2. Iedereen wil graag een efficiënte en snelle dienstverlening; verdergaande digitalisering kan daarbij helpen maar de menselijke maat mag nooit uit het oog worden verloren. De gemeente verplicht zich mensen, die digitaal niet vaardig zijn, steeds te helpen door persoonlijk contact te leggen.

3. Minder bureaucratie, daar is iedereen bij gebaat, overbodige regels dienen te verdwijnen.

4. Het CDA wil een strakke begrotingsdiscipline handhaven, structurele uitgaven bekostigen met structurele inkomsten en lastenverhoging beperkt houden.

5. In woord en schrift dienen alle openbare stukken in begrijpelijk Nederlands uitgedragen te worden om daarmee iedereen de kans te geven zaken te begrijpen.

6. De door het CDA ingezette "Right to Challenge" aanpak dient met kracht te worden voortgezet, in het bijzonder vanwege de aanstaande invoering van de Omgevingswet. Het is wenselijk dat de gemeente gebiedsconsulenten aanstelt die zichtbaar lokaal aanwezig zijn en contacten onderhouden. Het CDA pleit er voor dat bij de uitvoering, waar mogelijk, verantwoordelijkheden worden neergelegd bij verbanden van burgers, zoals coöperaties.

